

ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII INDUSTRIEI BUCUREȘTENE INTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

de ANA BENE

Urmărirea procesului de creștere a industriei bucureștene între cele două războaie mondiale este destul de dificilă, întrucât lipsesc, în general, date statistice centralizate. Până în 1930 nu avem asemenea referiri asupra numărului întreprinderilor industriale din Capitală. Abia recensământul populației din acel an indica 18.473 întreprinderi industriale și comerciale, fără a menționa câte dintre ele erau întreprinderi industriale, câte ateliere meșteșugărești și câte întreprinderi comerciale.

Din aceste motive, în prezentarea dezvoltării industriei bucureștene, vom folosi printre alte materiale, Indicatorul industriei românești. Trebuie să menționăm însă, dintr-un început, că din informațiile privind felul întocmirii acestei lucrări, rezultă că Ministerul Economiei Naționale, Direcția dezvoltării producției, a trimis întreprinderilor, prin inspectoratele industriale, formulare cuprinzând o serie de rubrici referitoare la numele și sediul firmei sau societății, la capitalul social sau cel investit, la puterea motrice, numărul lucrătorilor și felul producției. Aceste date fiind obținute pe bază declarativă, fără verificare, nu pot fi considerate decât date orientative.

La sfârșitul primului război mondial, industria bucureșteană se afla într-o situație deosebit de grea. Numeroase instalații fuseseră evacuate odată cu retragerea trupelor române, schimbându-se astfel centrul de greutate al activității economice din Muntenia în Moldova. Mobilizarea personalului și lipsa materialelor auxiliare necesare prelucrării, creaseră industriei o situație deosebit de precară pe întreg teritoriul ocupat, ceea ce a provocat o puternică micșorare a producției față de capacitatea anterioară de lucru. Deosebit de aceasta, alte numeroase întreprinderi își modificaseră profilul, orientându-se spre producția de război. Uzinele Wolff și Lemaitre, cele mai importante întreprinderi bucureștene în ramura metalurgică, au început să fabrice bombe explozibile, chiar obuze și proiectile, în vreme ce întreprinderea Katz, ce producea în timpuri normale doar oale de metal, ajunsese în anii ocupației să producă muniții, găsindu-se sub supravegherea directă a Mi-

nisterului de Război. 1) Alte întreprinderi au fost demontate și transportate în Germania, fiind considerate pradă de război. Așa au fost instalațiile de mașini de la „Arsenalul Armatei“, de la „Pirotehnice“ precum și de la „Pulberăria Dudești“, rămânând în Capitală doar câteva din mașinile necesare punerii în funcțiune a instalațiilor pentru fabricarea obuzelor. 2) Conform regulamentului din 14 aprilie și 12 iulie 1917, toate celelalte întreprinderi fuseseră sechestrate iar proprietarii obligați sub amenințarea amenzi să-și înregistreze toate mașinile și uneltele la biroul administrației militare pentru a fi puse la dispoziția exclusivă a Secțiunii utilizării mașinilor. 3) „Toate stabilimentele și exploatarea industriale de orice fel — se hotăra în ședința din 17 decembrie 1917 a Consiliului de Miniștri — aparținând fie statului, județului, comunelor, instituțiilor de utilitate publică supuse ori nu controlului statului, fie particularilor, trec, ca activitate, sub controlul și supravegherea autorităților militare, aceasta din toate punctele de vedere. Lucrătorii și celălalt personal sînt considerați ca supuși regimului militar“. 4)

Pe baza acestor hotărîri, Statul Major economic german, imediat după ocuparea Bucureștiului, a decis ca morile, fabricile de bere, de conserve, amidon etc. să fie deturnate de la sistemul lor de producție obișnuit din timpul de pace, pentru a fi afectate industriilor specializate în producția de război. Au fost repuse astfel în funcțiune fabrica de cherestea Lessel, fabrica de zahăr Chitila, fabrica de bere Bragadiru, fabricile de conserve și marmeladă, morile etc. Toate acestea au produs o puternică dezorganizare a industriei Capitalei, în așa măsură încît în urma evacuării trupelor de ocupație, acestea s-a găsit în imposibilitatea de a funcționa, întîmpinînd cele mai mari greutăți pentru refacerea și adaptarea ei la producția de pace. De aceea statul român a fost obligat să ia unele măsuri în vederea reprofilării și creierii posibilităților de dezvoltare rapidă a industriei. În acest scop, printr-o hotărîre a Consiliului de Miniștri publicată în Monitorul oficial din 10 august 1919 se decidea acordarea unui acout de 10% asupra despăgubirilor de război, tuturor industriașilor ale căror fabrici fuseseră distruse sau aduse în stare de nefuncționare din cauza și în timpul războiului (pagube materiale rezultate din : distrugerea clădirilor, mașinilor și instalațiilor fie prin bombardamente și incendii, fie prin ocuparea inamică, din demontarea mașinilor, din rechiziționarea mașinilor, uneltelor, fabricatelor și a tuturor materiilor prime). 5) În același timp, prin decret lege, s-a înființat pe lîngă Direcțiunea Refacerii Economice din Ministerul de Industrie și Comerț, o comisiune... care avea menirea de a ajuta și îndruma refacerea gospodăriilor și micilor întreprinderi din zonele cuprinse între Carpați și Dunăre și din Dobrogea, care au fost mai cu deosebire dăunate de cauze de război. 6) Statul român a luat deci unele

1) Ioanițescu D. R., *Industria și războiul*, Buc., 1916.

2) Ilie I. Georgian, *România sub ocupația dușmanului*, fasc. II, Buc., 1920, p. 128—129.

3) N. Arcadian, *Industrializarea României*, ed. a II-a, Buc., 1936.

4) *Bursa*, 1918, 30 decembrie, p. 142, 1919 și 12 ianuarie, p. 915.

5) *Bursa*, 1919 din 17 august.

6) *Bursa*, 1919 din 27 iulie, p. 435.

măsurii pentru refacerea și punerea în funcțiune a întregului aparat de producție și circulație distrus de război și de ocupanții germani. Astfel Uzinei Wolff i s-a indicat — după alungarea ocupanților, să-și orienteze producția în așa fel încît să contribuie la repararea podurilor, locomotivelor etc. 7) știut fiind că buna întreținere a căilor de transport, constituie un factor de bază al progresului industriei. În aceste condiții, în pericada ce a urmat încheierii păcii generale, toate ramurile de producțiune, industriile au luat o mare dezvoltare... multe industrii existente s-au transformat, s-au mărit și modernizat, multe industrii au fost din nou create. 8) Este vorba de acea manifestare de energie economică numită pretutindeni „furia întreprinderilor“ ce a avut loc imediat după război. „A fost o vreme în special în anii 1919 și 1920 cînd creațiunile de întreprinderi noi apăreau la fiecare pas, cu diferite obiecte, cu diferite nume, cu diferite grupe de capitaliști, cu diferite interese și cu multe, foarte multe scopuri“. 9)

Impulsivitatea fiind și de stat prin diferite avantaje acordate inițiatorilor: terenuri pentru construit clădiri, scutiri de vamă pentru mașinile importate, plata în primi 10 ani a unui impozit mic de numai 3—4%, industria bucureșteană a cunoscut, după primul război mondial, o puternică dezvoltare. Au luat ființă noi întreprinderi, unele dintre ele cu o pondere deosebită nu numai în economia orașului ci și în aceea a țării. Așa au fost de pildă Uzinele Fichet înființate în anul 1920 după modelul societății cu același nume din Paris și care a contribuit la instalarea tezaurelor mai tuturor marilor bănci din țară; întreprinderea „Metalloglobus“ înființată în 1923 în vederea fabricării și comercializării articolelor de fier și metal; Uzinele „Grivița“; „Uzinele Chimice Române“ etc. Tot în 1923 au luat ființă, pe bază de credite obținute de la stat, „Uzinele N. Malaxa“ cu un capital inițial de 10.000.000 lei. Creată la început pentru a repara locomotive, această mare întreprindere a trecut în scurt timp la fabricația locomotivelor, construindu-și un atelier lângă halta Titan.

Nu mai în ramura textilă „Indicatorul industriei românești și al centralelor electrice“ din 1922 înregistra în anii 1919—1922, 14 noi întreprinderi înființate în București, unele dintre ele, cum este de exemplu fabrica de confecții „Echipamentul“ din Aleea Tonola 2—4 sau grupul industrial „G.I.B.“ din str. Izvor 90, cu o mare capacitate de lucru însumînd împreună 600 lucrători și 164 H.P. 10)

În același timp întreprinderile existente și mai ales cele cu o puternică tradiție de lucru s-au întărit, sporindu-și atît capitalul investit cît și forța motrică folosită și numărul lucrătorilor. Vechea uzină Vulcan, de la un capital de 2.000.000 lei înregistrat în 1912 ajunge la 20.000.000 în 1921. 11) Bineînțeles că această creștere se explică în special prin

7) *Actualitatea*, 1921, sept., p. 15

8) *Buletinul Societății Politehnice, Istoricul dezvoltării tehnice în România*, II, p. 2361.

9) *Economia Națională*, an XLIII, (1922) martie 3.

10) *Indicatorul industriei românești și al centralelor electrice*, Buc., 1922.

11) *Anuarul Catalog al industriei metalurgice și miniere din România*, 1933, p. 247.

lărgirea participării din capitalul străin. Între anii 1912—1922 puternicul grup francez format din „Schneider et co. constructions des Batignolles“ și „Dyle et Bacalau“, a preluat împreună cu Marmorosch Blank, uzina Vulcan și a transformat-o în „Noua Societate a Ateliereleor Vulcan“ care la rîndu-i trebuia să preia o serie de uzine la Brașov, Cluj și Timișoara.¹²⁾ Din cele 419 întreprinderi cite număra cu aproximație Bucureștiul în 1922, cele mai multe făceau parte din ramura metalurgică — 137, totalizînd 5.106 lucrători. Faptul se explică pe de o parte prin necesitățile mari de produse metalurgice imediat după război, cînd distrugerile erau încă evidente, iar pe de altă parte prin aceia că industria metalurgică s-a bucurat cel mai mult de politica protecționistă și comenzile statului, datorită intereselor oamenilor de stat, principalii deținători de acțiuni în această ramură.

Dar din aceste 137 întreprinderi doar cîteva pot fi considerate mari, restul fiind simple ateliere mecanice menționate ca atare, chiar de Indicatorul amintit.

După structura ei, această ramură industrială se prezenta astfel : 7 ateliere de tinichigerie ; 66 ateliere mecanice și garaje ; 2 bijuterii, 2 întreprinderi cu specific electric ; 26 turnătorii ; 10 întreprinderi de construcții metalice și cazangerii ; 5 fabrici de mașini diverse, o fabrică pentru industria plumbului și alte cîteva pentru producerea nasturilor de metal, aparatelor ortopedice etc. Din această situație putem trage concluzia că majoritatea întreprinderilor considerate mari, în realitate erau simple ateliere mecanice care foloseau cea mai mare parte din forța motrice și din numărul lucrătorilor. Așa zisa ramură constructoare de mașini era destul de puțin dezvoltată în Capitală, necesarul de mașini și utilaje pentru înzestrarea industriei fiind, în cea mai mare parte, procurat din import. De altfel toate ramurile cheie ale industriei : construcția de mașini, chimică, electrotehnică erau în faza de început. Indicatorul menționează o singură fabrică de becuri electrice, în afara bineînțeleș a centralelor electrice.

Industria chimică care era alcătuită în fapt din întreprinderi ce produceau culori, lacuri, vopsele, cerneluri, gheața artificială, parfumuri, din vopsitorii și spălătorii chimice, dispunea abia de 1627 lucrători și 2522 H.P. la 58 de așa zise fabrici. În afară de „Uzinele Chimice Române“ ce foloseau o forță motrice de 975 HP și 300 lucrători și care produceau asfalt, faianță, cauciuc, restul, în mare majoritate — abia ajungea la 25 lucrători avînd în realitate mai mult caracterul unor ateliere meșteșugărești sau a unor laboratoare mai mari. Cea mai dezvoltată era industria alimentară, care deși urma ca număr de întreprinderi după cea metalurgică — 62 — în fapt era mult mai puternică decît aceasta, atît în ceea ce privește numărul lucrătorilor, cît și în ceea ce privește forța motrică și chiar producția industrială. Astfel ea concentra o forță motrică de 9890 H.P. și 4521 lucrători.¹³⁾

¹²⁾ *Contribuții la Istoria capitalului străin în România*, Ed. Acad. R.S.R., Buc., 1960, p. 88.

¹³⁾ la care se mai adaugă și cei 600 lucrători sezonieri din timpul campaniei de fabricare a zahărului de la fabrica Chitila.

De fapt dezvoltarea cu precădere a industriei alimentare a fost un fenomen caracteristic pentru întreaga țară, în această perioadă în care piața era în general deficitară, în primul rând în ramurile producătoare de bunuri de consum. De aceea ramurile cele mai solicitate au fost, în afara de industria alimentară, industria textilă, a lemnului, a materialelor de construcție și industria pielăriei.

Anii următori, fiind anii de apogeu ai politicii liberale ce agita lozinca „Prin noi înșine“, prin care se urmărea întărirea pozițiilor burghezicii liberale asigurându-se măsuri cât mai favorabile de dezvoltare a industriei, a dus la redresarea industriei bucureștene — deși în mod inegal — ajungându-se în preajma anului 1925 ca multe ramuri să atingă nivelul capacității de producție antebelică.

Indicatorul industriei românești din anul 1925, ilustrează într-un mod convingător acest aspect pentru orașul București. Fenomenul se poate urmări nu atât prin creșterea numărului de întreprinderi, care atingea pe toate ramurile cifra de 454 (fără întreprinderile de stat) cât, prin creșterea forței motrice și mai ales a numărului de lucrători. De la 23 105 muncitori cât am înțilnit în 1922, numărul lucrătorilor s-a ridicat la cifra de 26.234 în 1925. Această creștere a forței de muncă, într-un ritm cu mult mai accentuat decât cel al creșterii numărului de întreprinderi, ilustrează o întărire a întreprinderilor și deci o concentrare a forței de muncă în unele ramuri industriale. Astfel chiar în ramura metalurgică, numărul întreprinderilor nu a crescut aproape de loc în vreme ce numărul lucrătorilor a crescut la 6 204 lucrători, la fel ca și forța motrică care atingea în 1925 cifra de 6640 H.P., ceea ce însemna 90% din totalul pe țară. ¹⁴⁾

De asemenea a sporit volumul de capital investit, mai ales în ramurile producătoare de bunuri de consum. Prin existența unor întreprinderi puternice, care în perioada următoare războiului s-au întărit, prin sporirea capitalului și a capacității de lucru, prin înființarea unor noi secții, Capitala s-a afirmat tot mai mult ca principal centru economic al României. De exemplu uzinele „Malaxa“ după 5 ani de la înființare și-au mărit capitalul de 5 ori, ajungând în 1928 la un capital de 50 milioane lei. Uzinele metalurgice „Lemaître“ care în 1922 aveau doar 320 lucrători, pînă în 1928 numărul acestora a crescut de aproape 3 ori, ajungând la 900 lucrători, iar forța motrice de la 340 H.P. la 1060 H.P. Au fost făcute, de asemenea și mari investiții. La Uzinele „Lemaître“ numai în 1930 au fost instalate două cuptoare pentru topit fontă cu o capacitate de 3 tone fiecare, un ascensor mecanic pentru încărcarea automată a cuptoarelor, un cuptor de topit bronz, două camere pentru uscarea miezurilor cu o instalație mecanică pentru ars praf de cărbune, o instalație mecanică pentru curățatul pieselor de fontă cu ajutorul nisipului pulverizat. ¹⁵⁾

¹⁴⁾ *Analele economice și statistice*, an IX, (I), mai-iunie, p. 38.

¹⁵⁾ V. Axenciuc și M. Dogaru, *Fondul Unificării Generale a industriașilor din România*, *Revista Arhivelor*, nr. 1, 1963, p. 314

Important de subliniat este de asemeni și faptul că din însăși populația activă a orașului București, care depășea 50% din întreaga populație a Capitalei, 28% era ocupată în industrie, iar din aceasta aproximativ 31% lucra în întreprinderi cu peste 100 muncitori iar peste 50% în ateliere meșteșugărești ¹⁶⁾.

Pe drept cuvînt perioada 1919—1924 poate fi considerată, pentru orașul nostru, ca perioada de redresare a industriei și aducerea unor ramuri la nivelul producției antebelice, iar perioada 1924—1928 ca faza de avînt industrial, concretizată în sporirea absolută a cantității de forță motrice a capitalului, și mai ales a volumului de producție. Aceasta din urmă dublîndu-se în 1928 față de 1924.

După această perioadă, se fac simțite primele semne ale crizei de supraproducție care atinge apogeul în anii 1932—1933 și în care ani multe întreprinderi au fost nevoite să-și reducă producția față de capacitatea de lucru, iar altele să-și închidă porțile. Producția bunurilor de consum a scăzut puternic, dar s-a menținut la nivelul relativ ridicat producția industriei de mijloace de producție și textilă.

În 1930 industria bucureșteană era încă dezvoltată. Recensămîntul populației din 1930 menționa — așa după cum am amintit 18.473 întreprinderi industriale, comerciale, alimentare etc., cu un personal de 126.505 oameni repartizați astfel :

întreprinderi cu	1 persoană	— 4166			
„	2—5 persoane	10.742	avînd	32.055	salariați
„	6—20	2.889	„	26.457	„
„	21—50	412	„	12.860	„
„	51—100	147	„	10.436	„
„	101—200	55	„	7.993	„
„	201—500	46	„	14.135	„
peste	500	16	„	18.403 ¹⁷⁾	„

După acest an producția a început să scadă în toate ramurile industriale. Deși în 1934 unele ramuri ieșiseră din criză, vom folosi totuși pentru orientare cifrele publicate de indicatorul industriei românești pe acest an.

Din totalitatea ramurilor industriei bucureștene, singura care a depășit atît nivelul celorlalte ramuri industriale, cît și propriul său nivel din 1928, în ceea ce privește numărul întreprinderilor și concentrarea muncitorilor, a fost industria textilă. Dacă în 1928 existau în București 79 întreprinderi textile și de confecții cu 7040 lucrători, în anii următori, pînă în 1934, numărul întreprinderilor s-a ridicat la 98, iar al lucrătorilor la cifra de 12.259. Acest nivel, relativ ridicat al industriei textile, se explică pe de o parte prin comenzile statului, iar pe de

¹⁶⁾ Recensămîntul orașului Buc., 1930.

¹⁷⁾ Recensămîntul general al populației României, 1930, vol. X, p. 696.

altă parte prin politica protecționistă, consumul intern — desigur scăzut, fiind în cea mai mare parte acoperit de producția autohtonă. Pentru industria metalurgică, Indicatorul nu dă date pentru 8 întreprinderi bucureștene, printre care trei dintre cele mai însemnate „Malaxa“, „Grivița“ și „Metalurgia București“, din care cauză nu putem aprecia gradul de dezvoltare a acestei ramuri pentru perioada 1928—1934. Cifra totală a numărului de întreprinderi de 75, mai mică decât cea din 1928, ne duce la concluzia că o serie de mici întreprinderi au fost înghițite de cele mari, sau desființate în fața puternicei concurențe. Criza a lovit chiar și cele mai puternice fabrici. Dacă în 1929 întreprinderea „Vulcan“ folosea 500—600 lucrători, în 1932 abia ajungea la 100—120 lucrători. La fel și întreprinderea „Haug“, de la 80 lucrători în 1929 ajunsese la 30 lucrători în 1932. ¹⁸⁾

În afară de reducerea numărului de muncitori, se constată și o reducere a timpului de lucru. La întreprinderea „Vulcan“ se lucra pînă în 1929 în acord și ore suplimentare, iar în 1932 se lucrau numai 3 zile pe săptămînă, sau zilnic doar 4 ore. ¹⁹⁾

În comparație cu alte ramuri industriale, ramura metalurgică a suferit totuși mai puțin decât altele, grație comenzilor statului și căilor ferate. Astfel întreprinderile „Malaxa“ au livrat statului — în acești ani — locomotive la prețuri care depășeau cu 136% prețul de cost.

După criza din 1929—1933 și pînă la al doilea război mondial, dezvoltarea industrială „consta — așa cum menționa revista „Lupta de clasă“ din 1938 — nu în progresul industrial absolut ci în deplasarea dezvoltării în direcția industriei de armament și în general a celei legate de furniturile de război“.

În București, pe baza materialelor documentare, se poate urmări acest proces. Încă cu mult înaintea izbucnirii celui de al doilea război mondial, în Capitală, în afară de Arsenalul Armatei, și alte întreprinderi produceau armament. Așa erau uzinele „Malaxa“, „S.E.T.“, întreprinderile metalurgice „Dumitru Voina“. Din 1936, pe baza indicațiilor Ministerului Armamentului, fabricile „Lemaître“ și „Wolff“ trebuiau să producă și ele unele părți pentru asamblarea proiectilelor. Dintre toate aceste întreprinderi, Uzinele „Malaxa“ constituiau una din bazele principale ale industriei de război. În acest scop, pe lângă fabrica de material rulant și fabrica de țevi, în 1936 au luat ființă în cadrul uzinelor „Malaxa“ fabricile de munițiuni și oțelăria, precum și turnătoriile de fontă și metale neferoase. Alături de aceste secții, au mai fost înființate în București, alte noi întreprinderi : „Prima Fabrică Metalurgică Română“ în 1936 și un an mai târziu, fabrica de parașute „Irvin“.

În același timp însă, se constată orientarea marilor întreprinderi spre realizarea unor mijloace de producție de o tehnicitate mai scăzută ceea ce face ca ponderea industriei grele să crească în ansamblul indus-

¹⁸⁾ *Buletinul Ajutorul Muncitoresc Român*, nr. 3, 1932, (martie-aprilie), p. 15.

¹⁹⁾ *Idem*, p.15.

trei bucureștene de la 10% în 1935 la 15,1% în 1938, fiind în ajunul celui de al doilea război mondial una dintre cele mai importante ramuri industriale.

În afară de industria metalurgică, s-a dezvoltat și industria textilă. În această ramură au luat ființă o serie de mari întreprinderi ca : „Filatura Românească de bumbac“, „Bumbăcăria Românească“, „Țesătoriile Reunite“, „Noua Fabrică de țesături de mătase“, „Noua filatură de Bumbac“ etc.

În aceeași categorie se încadrează și industria pielăriei. Un puternic avânt l-a cunoscut de exemplu întreprinderea „Mociornița“ care s-a întărit fie prin creșterea unor noi secții, fie prin reutilizarea celor existente. Progresul înregistrat de această întreprindere a fost izbitor. Numai în 5 ani din 1934 până în 1939 puterea instalată a crescut mai bine de 3 ori, de la 280 H.P. la 880 H.P., iar numărul lucrătorilor de la 470 la 750.

La fel se prezentau și întreprinderile Gr. Alexandrescu. O oarecare creștere au înregistrat și celelalte ramuri industriale, anul 1938 cunoscând indici de dezvoltare neîntilniți până atunci în orînduirea burghezo-moșierească. Privită însă pe întreaga perioadă, se observă că o ramură s-a dezvoltat cu precădere în București și anume industria textilă, inclusiv confecțiile, deținînd 26% din valoarea totală a întregii producții pe țară. Acest lucru se explică prin avantajele pe care le prezenta, venituri imediate fără investiții mari de capital. Dar chiar și în cadrul acestei ramuri, au cunoscut o puternică dezvoltare numai acele întreprinderi în care cu minimum de investiții se obțineau cele mai mari venituri. Așa erau țesătoriile care întreceau cu mult capacitatea de producție a filaturilor, ceea ce ne duce la concluzia că industria bucureșteană s-a dezvoltat într-un mod unilateral și anarhic, ca expresie a goanei după cît mai multă plus-valoare.

O cauză a acestei situații, o constituia ponderea importantă a monopolurilor internaționale în industria bucureșteană. Astfel în afară de faptul că profiturile stoarse din exploatarea muncitorilor încăpeau pe mîna unor industriași și bancheri, o însemnată parte din acestea nici nu rămîneau în țară spre a contribui la reproducția lărgită; ci era trimisă în străinătate, interesele capitaliștilor autohtoni fiind strîns împletite cu cele ale capitalului monopolist străin.

Pentru economia locală, dominația capitalului străin a însemnat limitarea puternică a pieței interne pentru produsele autohtone, îngreuierea considerabilă a problemei realizării acestora, cu alte cuvinte frînarea industriei.

Cu toate acestea orașul București a continuat să fie principalul centru economic al țării, păstrîndu-și și consolidîndu-și rolul pe care-l deținea în industria României.

În 1938 concentra aproape 23% din capitalul investit, 16,4% din forța motrice, 18,8% din numărul lucrătorilor și 17,2% din producția totală a țării.

Aceste cifre demonstrează pe de o parte rolul important pe care l-a jucat industria bucureşteană în economia generală a ţării, iar pe de altă parte repartiţia teritorială inegală a industriei antebelice. În timp ce populaţia oraşului Bucureşti reprezenta doar 4% din întreaga populaţie a ţării, aici se concentra 19% din volumul producţiei materialelor de construcţie şi o mare producţie alimentară, fără a avea surse de materii prime, ca alte regiuni rămase în urmă. Marile fabrici de uleiuri Phönix, Assan, Zimmer, Hermes, ce produceau mai mult de jumătate din cantitatea de produse a întregii ramuri se aflau în Capitală, deşi materia primă era adusă de la mari distanţe, iar produsele fabricilor trimise în toată ţara.

În concluzie, în etapa de care ne-am ocupat, putem conchide că Bucureştiul este şi rămîne centrul economic al ţării concentrînd principalele şi cele mai numeroase întreprinderi industriale. De asemenea, cu toate vicisitudinile impuse de evenimente, industria bucureşteană urmează cursul unei dezvoltări continue. Remarcăm, însă, că aceasta apare — cum e şi firesc — supusă anarhiei specifice economiei capitaliste şi intereselor acţionarilor români sau străini.

De reţinut mai este faptul că perioada dintre cele două războaie mondiale include premisele dezvoltării ulterioare a industriei româneşti, în special a principalelor ramuri: industria grea, industria chimică, precum şi cea textilă şi de confecţii.

R É S U M É

Le travail *Le développement de l'industrie entre les deux guerres mondiales*: traite du rôle joué par l'industrie bucarestoise dans l'ensemble de l'économie du pays.

Le matériel est organisé par problèmes de la sorte: situation de l'économie roumaine après la guerre, causes ayant freiné le développement de l'industrie dans les années de l'après-guerre, mesures adoptées par l'Etat roumain en vue d'encourager l'industrie autochtone. crise économique de 1929—1933 et orientation de l'industrie vers la production de guerre.

L'article souligne le cours de développement continu de l'industrie bucarestoise, soumis toutefois à l'anarchie spécifique de l'économie capitaliste ainsi que le fait que, dans la période analysée, existent les prémisses du développement industriel ultérieur de la Roumanie.